

Wat is er de laatste dagen voor TK2017 nog gebeurd?

Maurice de Hond, Peil.nl

Naast de normale campagne-elementen waren er nog drie belangrijke gebeurtenissen: de diplomatieke rel met Turkije, die tot echte uitbarsting kwam op de avond van de 11^e in Rotterdam, het tweedebat Rutte-Wilders op de 13^e en het veelbekeken NOS-debat op de 14^e. Het leidde o.a. tot een verkiezingsdag waar slechts 18% van de Nederlanders niet opkwamen. Dit opkomstpercentage is het laagste sinds 1986.

Door met name naar de zogenaamde overgangstabellen tussen partijen te kijken in de dagen voorafgaande aan de verkiezingen, de verkiezingsdag en erna, is goed te zien wat zich electoraal in die laatste week heeft voltrokken.

We zoomen daarbij in op 3 onderzoekmomenten, die uitgedrukt worden in “Voor R’dam” (donderdag en vrijdag voor de verkiezingen), “Na R’dam” (zondag tot en met dinsdag) en TK2017 (de verkiezingsdag zelf). Bij die vergelijking moet dan wel rekening gehouden worden met het feit dat bij de dagen voor de verkiezingsdag een fors deel van de kiezers aangaven nog geen keuze te hebben gemaakt. En dat de cijfers van verkiezingsdag de kiezers betreffen die zijn opgekomen, terwijl van degenen die vooraf werden onderzocht een (beperkt) deel niet is opgekomen.

Uit de drie onderstaande tabellen blijkt goed wat er gebeurd is:

- De positie van de VVD is na Rotterdam duidelijk versterkt. Met name was er een duidelijke stijging van degenen die in 2012 de VVD kozen om wederom VVD te kiezen. Alleen die stijging van 45% naar 52% betreft al 3 zetels.
- Tussen de dinsdag voor de verkiezingen en de verkiezingsdag zelf zien we in feite een nog grotere verschuiving. Niet alleen zien we een verdere stijging van trouwe VVD-kiezers (met weer 3 zetels), maar ook een daling van de overgangen naar de PVV (van 18% naar 14%). Ten slotte zien we een duidelijke stijging van het aandeel VVD-kiezers onder degenen die aangeven de vorige keer niet gestemd te hebben.

	Voor R'dam	Na R'dam	TK2017
% VVD-kiezers uit 2012 die weer VVD kiezen	45%	52%	59%
% PVV-kiezers uit 2012 die nu VVD kiezen	2%	2%	4%
% CDA-kiezers uit 2012 die nu VVD kiezen	5%	6%	7%
% PvdA-kiezers uit 2012 die nu VVD kiezen	3%	4%	7%
% D66-kiezers uit 2012 die nu VVD kiezen	2%	4%	4%
Niet gestemd in 2012 die nu VVD kiezen	3%	5%	15%
% VVD-kiezers uit 2012 die nu PVV stemmen	18%	18%	14%
% VVD-kiezers uit 2012 die nu CDA kiezen	12%	11%	8%

Nadat de PVV al sinds begin januari gestaag daalde, zien we bij de onderstaande tabel dat “Rotterdam” de PVV wat voordeel bezorgde, maar dat op de verkiezingsdag zelf de PVV het weer slechter deed. Dat komt met name doordat woensdag er minder kiezers van VVD en PvdA naar de PVV over gingen dan de dag ervoor nog werd aangegeven, en ook onder degenen die in 2012 niet hadden gestemd zijn minder naar de PVV gegaan dan aangenomen werd. Per saldo lijkt dat toch samen te hangen met de wijze waarop Wilders (geen) campagne heeft gevoerd. Zijn optreden in de laatste twee debatten heeft hem weinig opgeleverd. Hij werd alleen positief gewaardeerd door de kern van de PVV-aanhang, maar niet bij potentiële VVD-kiezers, die meer onder de indruk waren van Rutte (zowel door zijn optreden rondom de rel met Turkije als zijn optreden bij de debatten).

	Voor R'dam	Na R'dam	TK2017
% PVV-kiezers uit 2012 die weer PVV kiezen	72%	75%	74%
% VVD-kiezers uit 2012 die nu PVV kiezen	18%	18%	14%
% PvdA-kiezers uit 2012 die nu PVV kiezen	9%	11%	7%
% SP-kiezers uit 2012 die nu PVV kiezen	8%	11%	9%
Niet gestemd in 2012 die nu PVV kiezen	18%	22%	11%
% PVV-kiezers uit 2012 die nu VVD stemmen	2%	2%	4%
% PVV-kiezers uit 2012 die nu FvD kiezen	4%	4%	5%

Ten slotte is er een tabel over het CDA. Die steeg geleidelijk tijdens de campagne. Sinds Rotterdam is dat niet meer gebeurd en op de verkiezingsdag is te zien dat het aandeel kiezers dat vanaf de VVD naar het CDA gingen minder was dan in de dagen ervoor. Dat betreft 1 zetel die er bij het CDA nog vanaf is gegaan en bij de VVD erbij is gekomen.

	Voor R'dam	Na R'dam	TK2017
% CDA-kiezers uit 2012 die weer CDA kiezen	76%	76%	74%
% VVD-kiezers uit 2012 die nu CDA kiezen	12%	11%	8%
Niet gestemd in 2012 die nu CDA kiezen	5%	3%	6%
% CDA-kiezers uit 2012 die nu VVD kiezen	5%	6%	7%
% PVV-kiezers uit 2012 die nu FvD kiezen	4%	4%	5%

Op basis van deze cijfers kan ingeschat worden welk effect “Rotterdam” op de verkiezingsuitslag heeft gehad. (Vanzelfsprekend is dat nooit met zekerheid te bepalen):

- De VVD zou circa 5 zetels minder hebben gehaald, maar toch de grootste geworden zijn.
- De PVV zou 2 à 3 zetels hoger zijn geëindigd.
- Het CDA zou 1 à 2 zetels hoger zijn geëindigd.

De volgorde van de einduitslag had dus niet anders geweest (VVD, PVV, CDA). Maar het heeft wel een ander zeer belangrijk effect gehad:

De regeringscoalitie VVD+CDA+D66+ChristenUnie is nu wel mogelijk geworden en de regeringscoalitie CDA+D66+GroenLinks+SP+PvdA is niet mogelijk geworden.

En daarmee is de impact op de coalitievorming en de Nederlandse politiek in de komende jaren van "Rotterdam" dus wel zeer groot.

